

Ο ΔΙΑΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ ΣΤΙΣ ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Κωνσταντίνος Τσιούλος
Βιβλιοθηκονόμος Ασκληπείου Βούλας

Οι βιβλιοθήκες στην σημερινή εποχή έχουν διευρύνει και επεκτείνει παρά πολύ τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους.

Οι νέες και ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών, η παγκόσμια έκρηξη της εκδοτικής παραγωγής, ο καταϊγισμός των πληροφοριών, αλλά και η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, έχουν οδηγήσει τις βιβλιοθήκες σε μια άλλη, διαφορετική από ότι στο παρελθόν, δράση και ρόλο.

Η εμφάνιση και ανάπτυξη της τεχνολογίας και ειδικότερα της πληροφορικής έδωσε το έναυσμα στις βιβλιοθήκες να επωφεληθούν και να αναπτύξουν νέες υπηρεσίες πληροφόρησης.

Πέρα λοιπόν από την δυνατότητα μελέτης και την δυνατότητα δανεισμού των ντοκουμέντων που παραδοσιακά διέθεταν οι βιβλιοθήκες στους αναγνώστες τους, οι σημερινοί χρήστες μπορούν να ανατρέξουν σε βάσεις δεδομένων και να ανακτήσουν πληροφορίες και εκτός του στενού πλαισίου ενός κτιρίου-βιβλιοθήκης. Στο προσκήνιο εμφανίζονται νέες έννοιες όπως ιδεατή βιβλιοθήκη - virtual library, library without walls, ψηφιακή βιβλιοθήκη - digital library, και ηλεκτρονική βιβλιοθήκη - electronic library. Επικρατέστεροι όροι φαίνεται να είναι η ψηφιακή βιβλιοθήκη και η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη.

Παράγοντες όπως η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η αύξηση του κόστους των εντύπων και η αδυναμία συγκέντρωσης και αποθήκευσης της τεράστιας εκδοτικής παραγωγής οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στην τροποποίηση της μορφής των βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες στο μέλλον θα αλλάξουν με την αυτοματοποίηση όλων των λειτουργιών τους χωρίς βέβαια η βιβλιοθήκη με το έντυπο υλικό να εξαφανιστεί.

Στην αρχή του νέου αιώνα οι Ελληνικές Ιατρικές Βιβλιοθήκες εκσυγχρονίζονται με την τεχνολογία. Μια από τις σημαντικές χρήσιμες υπηρεσίες είναι αυτή του Διαδανεισμού.

Διαδανεισμός είναι η διαδικασία κατά την οποία διατίθεται βιβλιογραφικό υλικό από μία βιβλιοθήκη σε μία άλλη. Με τη διαδικασία του διαδανεισμού μία βιβλιοθήκη παρέχει στους χρήστες της ύστερα από αίτηση τους, υλικό που δεν μπορεί να βρεθεί στη συλλογή της.

Ο Διαδανεισμός, είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία κάθε βιβλιοθήκης, ειδικότερα στη σημερινή εποχή όπου η συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών, με τη παράλληλη χρήση της νέας τεχνολογίας, κρίνεται επιβεβλημένη. Αποτελεί συμπλήρωμα και όχι υποκατάστατο της ανάπτυξης της συλλογής. Αν αναλογιστούμε το υψηλό κόστος των περιοδικών, η ενεργοποίηση της υπηρεσίας διαδανεισμού και η αξιοποίηση της μπορεί να συμβάλει ριζικά στην κάλυψη των αναγκών των χρηστών της βιβλιοθήκης, χωρίς να απαιτείται η αγορά νέων περιοδικών.

Μια βιβλιοθήκη πλέον δεν μπορεί να βασίζεται στη δική της συλλογή για να μπορέσει να παράσχει πληροφόρηση. Είναι πολλοί οι παράγοντες εκείνοι που ωθούν τις σύγχρονες βιβλιοθήκες να στραφούν στην αναζήτηση υλικού από άλλες βιβλιοθήκες, συλλογές και υπηρεσίες πληροφόρησης, όπως το κόστος αγοράς του υλικού, ο όγκος του υλικού που μπορεί να συλλέγει και να διαθέτει μια βιβλιοθήκη κ.α.

Ο Διαδανεισμός έρχεται να δώσει λύσεις, προσφέροντας στην ουσία πρόσβαση για τους τελικούς χρήστες σε υλικό που βρίσκεται εκτός της βιβλιοθήκης και πολλές φορές εκτός των ορίων μιας γεωγραφικής περιοχής.

Ο χρήστης με την σειρά του αποκομίζει πολλαπλά οφέλη καθώς μπορεί να χρησιμοποιήσει και να αξιοποιήσει υλικό το οποίο χωρίς την μεσολάβηση της υπηρεσίας διαδανεισμού δεν θα μπορούσε να έχει στην διάθεσή του. Ακόμα και να είχε εντοπίσει το υλικό, θα ήταν δύσκολο, είτε λόγω κόστους, είτε λόγω αποστάσεως, να μπορέσει να το επεξεργαστεί. Να τονιστεί εδώ ότι, ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές κατά την διάρκεια της συγκέντρωσης υλικού, είναι η διασπορά των πληροφοριών.

Ο συνδυασμός χρήσης των επιτόπιων πηγών πληροφόρησης της βιβλιοθήκης, του Διαδικτύου - internet, αλλά και του διαδανεισμού επιτυγχάνει μια διεξοδική κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών του ερευνητή.

Με τα νέα δεδομένα που παρουσιάζονται στον χώρο των βιβλιοθηκών, η συνεργασία είναι μια λειτουργία που δείχνει ότι θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Ο στόχος της

βιβλιοθήκης θα είναι η συνεργασία με τις άλλες βιβλιοθήκες (ανάπτυξη δημοσίων σχέσεων), με σκοπό την αξιοποίηση πολλαπλασίου υλικού από αυτό τίου διαθέτει, και όχι η επιδίωξη να αποκτήσει όλο το υλικό που χρειάζεται.

Η διαδικασία που ακολουθείται για να διεκπεραιωθεί μια παραγγελία υλικού από τον χρήστη της βιβλιοθήκης στο πλαίσιο του διαδανεισμού είναι η εξής:

- Παραλαβή αίτησης παραγγελίας υλικού από το προσωπικό της βιβλιοθήκης
- Προπληρωμή
- Αναζήτηση
- Παραγγελία
- Παρακολούθηση παραγγελίας
- Παραλαβή άρθρου
- Ειδοποίηση χρήστη
- Παράδοση υλικού στον χρήστη
- Αποπληρωμή

Στη χώρα μας δεν πραγματοποιείται για την ώρα διαδανεισμός βιβλίων μεταξύ των βιβλιοθηκών, αλλά κυρίως για την προμήθεια φωτοαντιγράφων που αφορούν άρθρα περιοδικών.

Με συντονιστή το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης έχει αναπτυχθεί από το 1994 ένα Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών, στο οποίο συμμετέχουν 200 περίπου βιβλιοθήκες, ενώ ο συλλογικός κατάλογος περιοδικών, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ως βάση για την υλοποίηση της λειτουργίας του δικτύου, περιλαμβάνει στοιχεία για περίπου 69.000 τίτλους περιοδικών από 250 ελληνικές βιβλιοθήκες και της Κύπρου.

Με την χρήση του Δικτύου αυτού έχουν διεκπεραιωθεί συνολικά παραγγελίες για 150.000 άρθρα περιοδικών. Αν αναλογιστούμε τα ποσά που θα είχαν ξοδέψει οι ελληνικές βιβλιοθήκες για να προμηθευτούν τα ίδια άρθρα από το εξωτερικό, ή για την αγορά όλων των περιοδικών μπορούμε αμέσως να συμπεράνουμε την ανάγκη ενίσχυσης και εκμετάλλευσης του δικτύου.

Ο Διαδανεισμός στην Βιβλιοθήκη του Νοσοκομείου μας ξεκίνησε το 2001. Το υλικό το οποίο ζητείται από το Δίκτυο, είναι προφανές πως δεν υπάρχει στην βιβλιοθήκη μας, είναι κυρίως άρθρα περιοδικών. Η Βιβλιοθήκη μας, ως μέλος του Δικτύου Επιστημονικών και Τεχνολογικών Βιβλιοθηκών, έχει τη δυνατότητα να προμηθεύεται άρθρα περιοδικών από άλλες βιβλιοθήκες, και ταυτόχρονα, έχει την υποχρέωση να παρέχει αντίστοιχο υλικό στις συνεργαζόμενες βιβλιοθήκες.

Για υλικό που δεν μπορεί να εντοπιστεί στην Ελλάδα, η Βιβλιοθήκη μας συνεργάζεται μέσω του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών με την British Library, και ZentralBibliothek der Medizin (Βιοϊατρική).

Η βιβλιοθήκη του Νοσοκομείου μας διαθέτει 80 τίτλους περιοδικών, από τα οποία τα 15 είναι τρέχοντα. Ο κατάλογος μας διατίθεται online στο internet στη διεύθυνση

<http://www.ekt.gr> ⇨ Συλλογικός κατάλογος περιοδικών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Stella Korobilli, "Collection development and Interlibrary Loan In Greek Academic Libraries", *Academic Libraries in Greece: the present situation and future prospects*, New York, 1993, p.81-92.
2. George Zachos, *Greek University Libraries in the European Context: a comparative evaluation*, Ioannina, 1999.
3. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, "Ηλεκτρονικές Βιβλιοθήκες: παρουσίαση μιας έρευνας που διεξάγεται στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες", *Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα, 1997, σ.427-437.
4. Παναγιώτης Γεωργίου, Μαρίνα Κορφιάτη, "Οργάνωση δια-δικασιών συστήματος δια-δανεισμού της βιβλιοθήκης και Υπηρεσίας Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών", *Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Βόλος, 1998, σ. 85-106.
5. Ν. Καρανικόλας, Α.Περρή, "Ο θεσμός του διαδανεισμού στις Πανεπιστημιακές Βιβλιοθήκες", *Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα, 1997, σ.149-165.
6. Αλκμήνη Σκανδάλη, *Υπηρεσίες Τεκμηρίωσης*, Αθήνα, 1990.
7. Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, *Κανόνες Διαδανεισμού*, Ιωάννινα, 1999.
8. Δ. Κόκκινος, *Σύγχρονη Βιβλιοθήκη*, 2001.
9. Φίλιππος Τσιμπόγλου, *Διαδανεισμός (παρουσίαση στο πλαίσιο των σεμιναρίων για βιβλιοθηκονόμους)*, Αθήνα, 2000.
10. Φίλιππος Τσιμπόγλου, *Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών. Στατιστικά χρήσης 1994-1999. (Ανακοίνωση στη διημερίδα Στατιστική και Ολική Ποιότητα Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ιωάννινα 19-20/11/1999.*

ABSTRACT

Lending is the process by which articles are given from a library to another. This process allows library users to use bibliographical data which can not be found in the library collection. If we consider the high cost of journals, lending can contribute to cover the needs of library users, without buying new title journals and the use of data within the same library.